

LIITE II

ETELÄ-SAVON ALUEELLINEN OIKEUDENMUKAISEN SIIRTYMÄN SUUNNITELMA

1. Siirtymäprosessin pääpiirteet ja niiden alueiden yksilöinti, joihin siirtymä vaikuttaa kielteisimmin jäsenvaltiossa

Tekstikenttä (12 000)

Viite: 11 artiklan 2 kohdan a alakohta

1.1 Luonnos odotetusta prosessista, jolla pyritään saavuttamaan vuotta 2030 koskevat unionin energia- ja ilmastotavoitteet ja siirtymään ilmastoneutraaliin talouteen vuoteen 2050 mennessä yhdenmukaisesti kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien ja muiden olemassa olevien siirtymää koskevien suunnitelmien tavoitteiden mukaisesti sekä aikataulusta, jonka mukaan toiminnot, kuten kivi- ja ruskohiilen louhinta tai hiiltä käyttävä energiantuotanto, lopetetaan tai niitä vähennetään asteittain

Strateginen viitekehys kohti ilmastoneutraaliutta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan (10.12.2019) on kirjattu: ”Hallitus toimii tavalla, jonka seurauksena Suomi on hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Tämä tehdään nopeuttamalla päästövähennystoimia ja vahvistamalla hiilinielua.”

Hallitusohjelma on sisällytetty Suomen yhdistettyyn ja kansalliseen energia- ja ilmastosuunnitelmaan, joka toimitettiin Euroopan komissiolle (EY) joulukuussa 2019 energiaunionin hallinnasta ja ilmastotoimista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/2019 vaatimusten perusteella.

Kansallinen energia- ja ilmastostrategia vuodelle 2030 sekä keskipitkän aikavälin ilmastomuutospoliittinen suunnitelma vuodelle 2030 ohjaavat Suomen siirtymistä kohti ilmastoneutraaliutta. Suomen tavoitteena on nostaa uusiutuvan energian osuus vähintään 51 prosenttiin energian kokonaiskulutuksesta ja 30 prosenttiin tieliikenteen käyttämän energian loppukulutuksesta. Energiatehokkuuden osalta tavoitteena on pitää energian loppukulutus enintään tasolla 290 TWh. Siirtymäprosessi toteutetaan rinnakkain muiden olemassa olevien alueellisten, kansallisten ja EU-tason toimien kanssa. Strategian valmistelussa otetaan huomioon myös komissiolta kesällä 2021 tulevat Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa (’Green Deal’) koskevaan tiedonantoon liittyvät säädösehdotukset vuoden 2030 tavoitteiden tiukentamisesta sekä eri ministeriöissä tehtävä sektorikohtainen selvitystyö: Toimialojen vähähiilisyystiekartat (TEM), Rakentamisen hiilijalanjälkityö (YM), Fossiilittoman liikenteen tiekartta ((LVM) ja VM:n verotyöryhmät: Energiaverotuksen uudistus ja Liikenteen verotuksen uudistus (<https://tem.fi/ilmasto-ja-energiastrategia>).

Hallitus julkaisi helmikuussa 2020 etenemissuunnitelman/tiekartan, jonka tavoitteena on tehdä Suomesta maailman ensimmäinen hiilineutraali yhteiskunta vuoteen 2035 mennessä, sekä joukon toimenpiteitä nopeuttamaan siirtymistä kohti hiilineutraaliutta. Valtioneuvoston tiekartta hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi ”Reilulla siirtymällä kohti hiilineutraalia Suomea” määrittelee Suomen oikeudenmukaisen siirtymäagendan toteutuksen. Reilun siirtymän varmistamiseksi hallitus seuraa ohjelmatyönsä sosiaalisia, alueellisia ja työllisyysvaikutuksia. Rakennemuutoksessa tuetaan työllisyyttä ja elinvoiman kannalta haasteellisten alueiden ja toimialojen kestävä siirtymää, sekä varmistetaan kompensoivien toimien toteutuminen pienituloisiin kohdistuvia vaikutuksia huomioiden ja resursoidaan muutosturvaa tuovaa jatkuvaa oppimista, työvoimapalveluita ja työssä oppimista. Rahoituksessa hyödynnetään muun muassa

EU:n oikeudenmukaisen siirtymän -rahaston mahdollisuuksia. Oikeudenmukaisen siirtymäagendan toteuttamista johtaa pääministerin kanslia, jota tukevat Suomen ilmastonmuutospaneeli ja ministeriöt.

Suomen osalta JTF-erityistavoitteena on turpeen energiakäytöstä luopuminen. EU:n maaraportissa Suomelle (2020) todetaan, että Suomi on pitkälti saavuttamassa vuoden 2020 ilmastotavoitteensa, mutta hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vuoteen 2035 mennessä edellyttää kunnianhimoisia uusia toimenpiteitä. Raportin mukaan turpeen käytön vaiheittainen lopettaminen voisi edistää huomattavasti Suomen tavoitetta saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Suomi on yksi suurimmista turpeen tuottajista ja kuluttajista Euroopassa. Turvetta käytetään pääasiassa energianlähteenä.

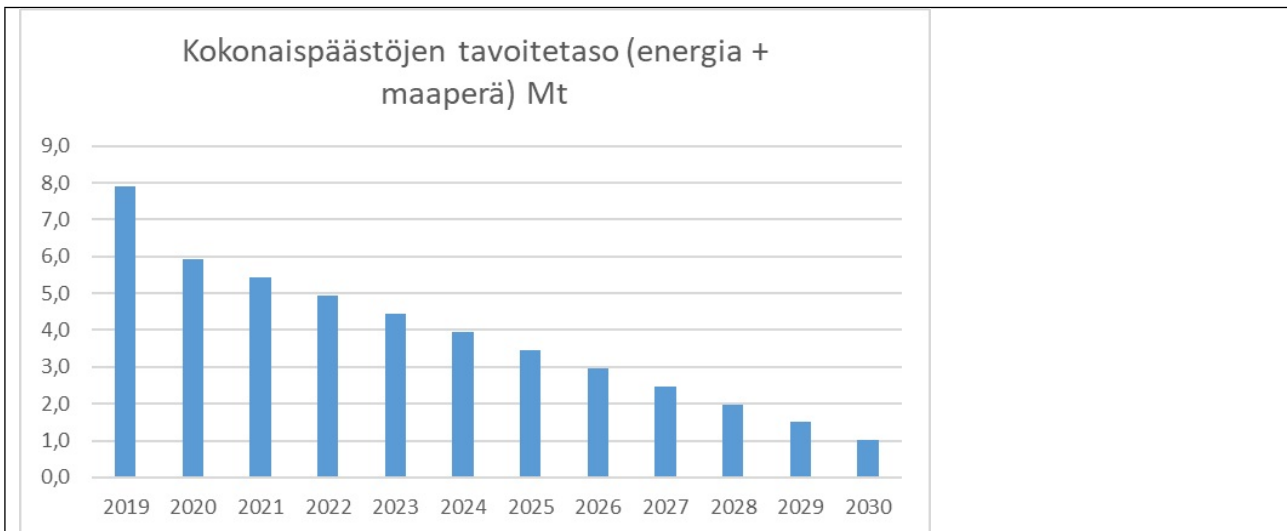
Raportin mukaan toimiala on arvioinut, että turvetuotannon välitön työllisyysvaikutus vuonna 2018 oli 2 300 henkilötyövuotta, ja kun epäsuora vaikutus otetaan huomioon, määrä kasvaa 4 200 henkilötyövuoteen. Raportissa todetaan, että jos turvetuotanto lopetettaisiin asteittain, työttömyysriski kohdistuisi pääasiassa työntekijöihin alan välittömästi tarjoamissa työpaikoissa. Vaarassa saattavat olla myös jotkin välilliset työpaikat, koska talouden toimeliaisuus vähenee turvetuotantoalueilla. Tämä edellyttää alueellisen talouden monipuolistamista siten, että varmistetaan alueen houkuttelevuus tulevien investointien kannalta sekä asianomaisten työntekijöiden uudelleen koulutus ja täydennyskoulutus. Euroopan komissio on ehdottanut oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa tukemaan kansalaisia ja alueita, joihin siirtymä vaikuttaa eniten.

Turpeesta ja turpeen roolista energiapolitiikassa ml. alueellisuus

Turvetta käytetään energiaksi sekä muun muassa kasvualustoissa ja eläinten kuivikkeena. Turpeesta valmistetaan myös esimerkiksi aktiivihiiltä. Turpeen energiakäyttö Suomessa oli vuonna 2020 noin 42 489 TJ (11,8 TWh), eli noin 3,3 % kokonaisenergiakäytöstä. Suomessa turpeella tuotetaan sähköä ja lämpöä yhdyskuntien ja teollisuuden tarpeisiin.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi tavoittelee turpeen energiakäytön puolittamista vuoteen 2030 mennessä. Turpeen energiakäyttö on viime vuosina vähentynyt muun muassa päästöoikeuden hinnannousun vuoksi. Selvitysten ja arviointien perusteella on todennäköistä, että turpeen käyttö vähenee vuoteen 2030 mennessä hallituksen tavoitetta enemmän. Turpeen vuosittaiseen tuotantoon vaikuttaa kysynnän ohella turvetuotannon voimakas sääriippuvuus.

Hallituksen turpeen energiakäytön puolittamista koskevan sitoumuksen seurauksena turpeen energiakäytön tavoitellaan laskevan vuoden 2019 TWh tasosta 15,7 vuoden 2030 tasoon 2,0. Vastaavasti kokonaispäästöt vähenevät vuoden 2019 Mt-tasosta 7,9 vuoden 2030 tasoon 1,0, kuten alla olevasta taulukossa ilmenee.

Suomessa turpeenkäyttöä on edistetty fossiilisia polttoaineita alemmalla lämmityskäytön valmisteverokannalla. Turpeen alempi vero lämmityskäytössä on lisännyt turpeen käyttöä erityisesti suhteessa kivihiileen. Erityisesti päästöoikeuden korkean hinnan vuoksi turvetta puolestaan korvautuu uusiutuvilla puuperäisillä polttoaineilla. Turvetta voi varastoida pitkäaikaisesti. Suomessa on erillistä lainsäädäntöä polttoturpeen turvavarastoinnista.

Turve on energiantuotannossa paikallinen resurssi, ja sen energiakäyttö keskittyy samoihin maakuntiin kuin sen tuotanto. Koska maakaasuverkko ei pääsääntöisesti ulotu merkittäviä määriä turvetta tuottaviin maakuntiin, ja koska maakaasun käyttö ei ole taloudellisesti kannattavaa suhteessa puupolttoaineisiin, ei turve korvaudu Suomessa merkittävässä määrin maakaasulla.

Erityisesti turvetta merkittävästi tuottavissa maakunnissa sähkön ja lämmöntuotanto perustuu monopolpolttoainekattiloihin, joissa voidaan hyödyntää eri polttoaineita. Tämä mahdollistaa turpeen melko nopean korvautumisen muilla vaihtoehtoilla, mikäli tämä on taloudellisesti perusteltua. Melko nopea korvausmahdollisuus energiantuotannossa voi johtaa myös nopeisiin työpaikkavähennyksiin turvetuotannossa.

Viite: 11 artiklan 2 kohdan b alakohta

1.2 Yksilöidään alueet, joihin vaikutusten odotetaan kohdistuvan kielteisimmän, ja perustellaan tämä arvioilla taloudellisista ja työllisyysvaikutuksista 1.1 kohdassa esitetyn luonnoksen perusteella

Suomi on ehdottanut komissiolle JTF-tukialueen laajentamista kuudella maakunnalla ja Pirkanmaan neljällä kunnalla komission ehdotuksesta. Komissio ehdotti Suomelle maaraportissa 2020 tukialueeksi Itä- ja Pohjois-Suomen seitsemää maakuntaa.

Suomi ehdotus seuraavien maakuntien ja kuntien sisällyttämistä rahaston tukialueeseen:

- Etelä-Pohjanmaan, Satakunnan ja Keski-Suomen maakunnat niiden vahvan turvetuotannon perusteella;
- Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakunnat niiden heikon resilienssikyvyn ja merkittävän turvetuotannon vuoksi;
- Pohjanmaan maakunta sen turpeesta riippuvien kuljetus- ja koneyritysten työpaikkojen menetysten uhan vuoksi. Lisäksi Pohjanmaalla turpeen merkittävänä käyttäjänä

merkittävä toiminnallinen yhteys naapurimaakuntien turvetuotantoalueisiin (Keski-Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaa ja Satakunta);

- Parkano, Kihniö, Virrat and Punkalaidun Pirkanmaan maakunnasta turvetuotannosta hyvin riippuvai sina yksittäisinä kuntina. Näillä kunnilla on myös vahva yhteys naapurimaakuntien (Etelä-Pohjanmaa ja Satakunta) turvetuotantoalueisiin.

Suomessa turpeen energiatuotantoa on lähes kaikissa maakunnissa. Turvetuotannon merkitys korostuu maakunnissa yleensä erityisesti paikallisesti seutukunta- ja kuntatasoilla.

Turvetuotantoalueet sijoittuvat pääosin harvaan asutuille alueille, joilla työvoiman kysyntä on muuten erittäin vähäistä. Siten siirtyminen turpeesta hiilineutraaliin energiantuotantoon vaikuttaa erittäin haitallisesti kaikkien 14 maakunnan turvetuotantoalueisiin. Komission maaraportissa esittämät investointitarpeet ovat yhteisiä kaikille 14 maakunnalle. Niiden toteuttaminen on välttämätöntä alueiden elinvoimaisuuden turvaamiseksi tilanteessa, joissa alueilta puuttuvat omat resurssit väistämättömien vakavien haittavaikutuksien vastaamisessa.

Suomen ehdottama aluelaajennus ei vaaranna riittävän tuki-intensiteetin turvaamista. Laajennus huomioiden tuki-intensiteetti olisi noin 170€ per asukas, joka on edelleen noin kolmanneksen enemmän kuin komission maaraportissa ehdottaman mukainen 129,1€ per asukas. Tätä selittää tietenkin myöhemmin päätetty JTF kokonaisvarojen lisäys EU-tasolla.

Viite: 6 artikla

1.3 Yksilöidään 1.1 kohdassa luetelluista alueista sellaiset syrjäisimmät alueet ja saaret, joilla on erityisiä haasteita, ja kyseisille alueille osoitetut määrät ja niitä koskevat perustelut

2. Siirtymään liittyvien haasteiden arviointi kunkin yksilöidyn alueen osalta

2.1 Ilmastoneutraaliin unionin talouteen vuoteen 2050 mennessä siirtymisestä aiheutuvien taloudellisten, yhteiskunnallisten ja alueellisten vaikutusten arviointi

Viite: 11 artiklan 2 kohdan c alakohta

Tekstikenttä (12 000)

TURVETUOTANNON JA TURPEEN KÄYTÖN ODOTETTU KEHITYS VUOTEEN 2030

Etelä-Savossa oli v. 2019 27 turvetuotantoaluetta ja tuotantopinta-alaa 2200 ha. Vuoden 2021 lopussa turvetuotantoalaa oli 1500 ha eli parin vuoden aikana tuotannosta poistui 700 ha. Turvesuot sijoittuvat Mikkelin, Juvan, Pieksämäen, Kangasniemen ja Rantasalmen kuntien alueelle. Vapo Oy on alueiden pääasiallinen toiminnanharjoittaja.

Turvetuotantoalueilla tuotetaan pääasiassa energiaturvetta, josta noin kolmannes menee vientiin. Kuiviketurvemarkkinoissa on myös muita toimijoita, jolloin turve tulee maankunnan ulkopuolelta tai Venäjältä. Kuiviketurpeen osalta on myös omatuotantoa, jossa tuottaja itse käyttää tuottamansa turpeen.

Etelä-Savossa turvetta käytetään pääasiassa Mikkelin, Pieksämäen ja Savonlinnan kaukolämpölaitoksissa lämmön ja sähkön yhteistuotannossa. Pienemmässä määrin turvetta käytetään Juvan, Kangasniemen ja Mäntyharjun lämpövoimalaitoksissa.

LUT yliopisto laski Etelä-Savon energiataseen v. 2017 (julk. 2019). Etelä-Savon primäärienergian käyttö oli 7131 GWh, josta turpeen osuus oli 5 % ja energiaturpeen kulutus 372 GWh. Energiateollisuuden kaukolämpötilaston mukaan energiaturpeen käyttö maakunnan kaukolämpölaitoksissa ei ole vielä merkittävästi muuttunut vuoden 2017 tilastoista. Alueen suurin turpeen käyttäjä on kuitenkin ilmoittanut luopuvansa turpeen käytöstä viimeistään 2035. Tämä edellyttää kattila- ja muita teknisiä investointeja. Investointien osalta tarvitaan siirtymävaiheessa lisää puupolttoaineelle soveltuvia osittain katettuja varasto- ja jalostustermiinaaleja (Pilarit II ja III).

Pellervon taloustutkimuksen (PTT) mukaan v. 2019 Etelä-Savossa oli turpeen noston toimialalla 11 toimipaikkaa ja niissä 29 htv. Toimipaikoista seitsemän sijaitsi Mikkelin seudulla ja neljä Pieksämäen seudulla. Etelä-Savossa toimii kuitenkin myös yrityksiä, joiden toimipaikka on muualla Suomessa, joten suoraan näistä tilastoista ei voi laskea turvetuotannon työpaikkoja alueella. Lisäksi turvetuotanto on maakunnassa vallitsevasti yhden yrityksen hallussa ja nostoa on tehty alihankintajana, jolloin yrittäjät ovat esim. kone- ja kuljetusalojen toimialaluokissa. Maakunnan turvetuotannon bruttoarvo oli n. 11 milj. € ja jalostusarvo 1,8 milj. €.

Turpeen tuotanto on loppumassa nopeutetussa aikataulussa, sillä lähes koko maakunnan tuotanto on yhden yhtiön hallussa, joka on ilmoittanut luopuvansa energiaturpeen tuotannosta ja myyvänsä vain turvevarastoja. Polttoaineen tuontivaikeudet Venäjältä ovat kuitenkin lykänneet lopettamista tilapäisesti.

Turvetuotannon työllistävyyden sekä brutto- ja jalostusarvon arvioidaan laskevan 90 % vuoteen 2030 mennessä energialaitosten ja turvetuottajien ilmoitusten perusteella. Väliaikana käytetään turvevarastoja ja työpaikkoja jää lähinnä turpeen kuljetukseen.

	Bruttoarvo (1000 €)	Jalostusarvo (1000 €)	suorat työpaikat (htv)	välilliset työpaikat (htv)	Toimipaikat
2019	11 028	1 800	29	52	11
2020	11 000	1 800	28	52	11
2024	7000	1000	17	31	7
2027	5 000	800	12	25	5
2030	1 000	180	5	10	1

SOSIAALISET JA TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Etelä-Savossa oli v. 2020 132 702 asukasta ja väestö väheni eniten Suomen maakunnista. Etelä-Savo on Suomen ikääntynein maakunta ja koulutustaso on koko maan keskiarvoa matalampi. 95 % alueen yrityksistä on pienyrityksiä. Bruttokansantuote v.2019 oli toiseksi pienin per asukas Suomen maakunnista. Työttömyysaste on 11 % ja alle 25 v. työttömiä on 12 %. Elinkeinorakenteesta alkutuotannon osuus on 6,5 %, turvetuotantoalueilla Mikkelin ja Pieksämäen seuduilla se on 13,5 % (koko Suomi 2,7 %).

Huoltosuhteen heikentyminen ja väkimäärän väheneminen aiheuttaa kuntien verotulojen vähemistä, joka heikentää yleistä hyvinvointikehitystä. Koko maakunnan yleinen huolto-suhde on 72,8 (koko maa 60,1). Työpaikkojen ja ansaintamahdollisuuksien vähenemisestä seuraa

köyhyden lisääntyminen. Maakunnan asuntoväestöstä runsas 15 % kuuluu pienituloiseen asuntokuntaan, mikä on kolmanneksi eniten Suomessa (Tilastokeskus 2018).

Suorat ja välilliset työpaikkamenetykset

PTT:n mukaan turvetuotantoketju työllistää kerrannaisvaikutuksineen 50-60 henkilöä. Vuoden aikana työllisten määrä tuotantoketjussa on kuitenkin selvästi suurempi, sillä iso osa turpeen noston työllisistä on kausityöntekijöitä. Kerrannaisvaikutukset heijastuvat kokonaisten perheiden pääasialliseen toimeentuloon sekä sitä kautta asukkaiden hyvinvointiin ja kuntatalouteen. Kumulatiivinen menetys vuoteen 2030 on noin 500 htv.

Turvealueet ja niitä hyödyntävät yritykset ja niiden työntekijät sijoittuvat Etelä-Savon harvaan asutulle maaseudulle Mikkelin ja Pieksämäen seuduille, jossa on jo entuudestaan heikko työllisyystilanne, matala koulutustaso ja vaikeuksia löytää korvaavaa työtä. Näiltä alueilta katoavat turvetuotannon työpaikat kokonaan, mikä aiheuttaa välittömiä taloudellisia ja työperäisiä vaikutuksia turveyrittäjiin, koneurakoitsijoihin ja kuljetussektoriin. Nopea alasajon tahti aiheuttaa vaikeuksia löytää korvaavaa työtä ja opiskelumahdollisuuksia, mikä kiihdyttää poismuuttoa maakunnasta. Osa turveyrittäjistä on iäkkäitä ja uuden toiminnan aloittaminen on haastavaa.

Turvealalla on käytössä pääosin räätälöidyt koneet ja laitteet, joiden käyttöikä voi olla varsin pitkä. Tuotantopääomiin ja -koneisiin sidotut kustannukset haastavat uuden liiketoiminnan aloittamista. Osalle kalustosta voi olla muuta käyttöä soiden entisöinnissä ja muussa kuljetustoiminnassa, se vaatii kuitenkin huomattavia muutostöitä.

Turvekuljetukset suoritetaan yleensä täysperävaunuyhdistelmillä. Turverekoilla voidaan kuljettaa haketta tai purua, mutta rakenteet eivät kestä esim. maa-aineisten kuljettamista. Turvetuottajat hankkivat kuljetukset alihankintana pitkäkestoisilla kuljetussopimuksilla. Turvekuljetuksista huolehtivat yleensä pienet muutaman auton yritykset.

Suoraan turvetuotantoon liittyviä työpaikkamenetyksiä arvioidaan tulevan noin 100, kun otetaan huomioon myös kuljetukseen, korjaukseen ja infrastruktuurin kunnossapitoon liittyvät työpaikat, jotka ovat riippuvaisia turvetuotannosta. Myös monilta paikallisilta konepajoilta ja muilta palveluilta kannattava elinkeinotoiminta loppuu asiakaskunnan kaventuessa.

Uhatut elinkeinot

Turvetuotannon alasajon välilliset vaikutukset kohdistuvat maaseudun elinkeinoihin ja pienyrittäjiin. Seurauksena on tulojen pieneneminen, nuorten poismuutto ja vanhempien elinkeinon romahtaminen, mikä kiihdyttää palvelujen alasajoa ja lisää syrjäytymistä. Etelä-Savo on Suomen maatalousvaltaisimpia alueita. Maatilat ovat keskikooltaan koko maan pienimpiä. Kotieläintiloja on Etelä-Savossa reilut 600, jotka käyttävät turvetta kuivikkeena. Nautasektorilta tulee 70 % alueen maatalouden myyntituloista. Lisäksi alueella on isoja kasvihuoneita ja avomaan tuotantoon tehtävää taimikasvatusta ml. puuntaimet. Puutarha-alan yrityksiä oli v. 2020 231, joista kasvihuoneyrityksiä oli 47.

Energiaturpeen noston väheneminen vaikuttaa suoraan maatalousturpeen saatavuuteen ja hintaan, sillä kasvu- ja kuiviketurpeen korjaamisen taloudellinen kannattavuus perustuu siihen, että niitä tuotetaan energiaturpeen korjaamisen yhteydessä. Kasvu- ja kuiviketurpeen hinnannousu ja/tai rajatumpi saatavuus heikentäisi eteläsavolaisen kotieläintuotantovaltaisen

maatalouden kilpailukykyä ja kannattavuutta merkittävästi rapauttaen mahdollisuuksia ylläpitää vastuullisen tuotannon osa-alueita.

Turvetuotanto ja sen liitännäispalvelut on ollut merkittävä lisäansio maaseutualueilla. Yhden lisäansiolähteen poistuessa ja kustannustason kasvaessa (energia+ kuivike) maatilojen väheneminen vauhdittuu ennustetusta (v. 2020 tasosta vuoteen 2027 n. 34 %). Seuraavan 10 vuoden aikana karja- ja puutarhataloudesta tulee katoamaan 300-400 kannattavuusrajalta sinnittelevää yritystä ja n. 1000 työpaikkaa, näistä noin 500 htv:n vähenemiseen arvioidaan vaikuttavan turvetuotannon ja sen liitännäispalvelujen alasajosta johtuvien sivuansiomahdollisuuksien katoaminen ja muut siitä johtuvat taloudelliset seuraukset. Sosiaaliset haittavaikutukset koskevat selvimmin matalasti koulutettuja miehiä ja maaseudun nuoria.

Turvetuotannon alasajosta johtuvat välittömät ja välilliset kumulatiiviset työpaikkamenetykset vuoteen 2030 mennessä ovat noin 1000 htv ja kumulatiiviset verotulomenetykset kunnille noin 8 M€.

YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

Turvetuotannosta luopumisella on pääasiassa myönteisiä ympäristövaikutuksia. Turvetuotannon kasvihuonekaasupäästöiksi arvioitiin Etelä-Savossa 143 978 t CO₂-ekv v. 2017 eli 15 % maakunnan energian käytön kasvihuonekaasupäästöistä (LUT yliopisto 2019). LUT yliopisto arvioi myös, kuinka maakunta pääsisi hiilineutraaliksi eri tavoitevuosina. Laskelmissa lähtökohtana oli turvetuotannosta asteittain luopuminen vuoteen 2035 mennessä. Tämä edellyttää energialaitosten kattilainvestointeja mm. Mikkelissä ja Pieksämäellä, Pieksämäen tuulivoimapuiston rakentamista sekä merkittävää lisäystä aurinkoenergian ja puuenergian käytössä. Turvetuotannon loppuessa tuotantoalueet säilyvät vielä pitkään kasvihuonekaasujen lähteenä ennen kuin ne saadaan jälkihoidettua niin, että ne muuttuvat päästöistä nieluiksi. On tärkeää löytää keinot ohjata jälkikäyttöä vesiensuojelun, ilmaston ja luonnon monimuotoisuuden kannalta kestäviin ratkaisuihin kuten kosteikkoihin, uudelleen soistamiseen tai metsittämiseen. Kestäviä, valuma-aluekohtaisia jälkikäyttömenetelmiä tulisi kehittää sekä lisätä neuvontaa ja koulutusta.

Etelä-Savo on vesistöinen maakunta, jonka pinta-alasta 25 % on vettä. Turvetuotannon merkittävän vaikutuksen alaisia vesistöjä on etenkin Savonselän vedenjakaja-alueella, lisäksi valumat naapurimaakuntien turvealueilta kuormittavat Etelä-Savon vesistöjä. Vesistöjen kunnostushankkeille on tarvetta. Vesistöjä kunnostamalla voidaan lisätä alueen kiinnostavuutta loma-asutuksen, virkistyskäytön ja luontomatkailun kohteena.

TALOUDEN MONIPUOLISTAMISEN MAHDOLLISUUDET

Nykyisten yritysten toiminnan jatkuminen ja laajentaminen sekä uuden yritystoiminnan synnyttäminen ovat elinehtoja maakunnan elinvoiman säilyttämiseksi. Koulutusmahdollisuuksia tarjotaan kausityöntekijöille ja nuorille sekä yrittäjille alan vaihtamiseksi. Paikallisten polttoaineiden tuotanto tukee muita elinkeinoja ja työllisyyttä sekä korvaa perinteisestä maataloudesta vähentyviä työpaikkoja. Paikallisten polttoaineiden yritystoiminnan kehittymiseen (metsäenergia, biokaasu, aurinko- ja tuulienergia) ja työpaikojen määrän kasvuun kohdistuu paljon odotuksia. Energiaraaka-aineen saatavuus, kuljetus ja varastointi tulee pystyä hoitamaan myös jatkossa. Turvetuotannon ammattilaisista vain pieni osa voi kouluttautua metsäenergian tuotantoon, turvealueiden kunnostamiseen, logistiikkaan ja terminaalien operaattoreiksi, näille

aloille koulutusta tulee kuitenkin suunnata. Koulutusta tarvitaan myös uusiutuvan energian rakentamiseen ja huoltoon sekä energiatehokkuusosaamiseen ja rakentamiseen.

Etelä-Savossa on runsaasti maatalo- ja mökkimatkailua. Matkailuelinkeinon edellytyksiä voidaan parantaa mm. energiaremontein, palveluja tuotteistamalla, yritysten yhteistyötä ja verkostoja sekä palvelujen saatavuutta ja tietoliikenneyhteyksiä kehittämällä. Matkailualalta löytyy myös korvaavaa kausityötä. Matkailualan koulutusta tarvitaan lisää.

Elinkeinorakennetta tulisi monipuolistaa lisäämällä tuotteiden jalostusastetta sekä palvelutarjontaa. Kiertotalouden ratkaisuihin ja digitalisaatioon liittyvää koulutusta suunnataan erityisesti nuorille.

Lyhyellä aikavälillä ongelmana on hyvälaatuisen ja ympäristökriteerit täyttävän biopolttoaineen saatavuus ja hinta kysynnän kasvaessa. Sopivista bioenergian varasto- ja käsittelyalueista on pulaa. Pitemmällä aikavälillä tarvitaan uusia innovaatioita kokonaan polttoon perustumattomaan energiantuotantoon siirtymiseksi. Taloudellinen vaikutus on merkittävä. JTM:n pilarien II ja III tarjoamia investointimahdollisuuksia tarvitaan maakunnan energiamuutoksen aikaansaamiseen sekä elinkeinorakenteen monipuolistamiseen.

Yksilöidään taloudellinen toiminta ja toimialat, joihin vaikutus kohdistuu, ja erotetaan toisistaan
 — taantuvat alat, joiden toiminnan odotetaan loppuvan tai vähenevän merkittävästi asteittain siirtymän johdosta; mukaan on liitettävä myös aikataulu
 — murroksessa olevat alat, joiden odotetaan muuttavan toimintaansa, prosessejaan ja tuotostaan
 Kummankin tyyppisten alojen osalta seuraavat:
 — odotetut työpaikkojen menetykset ja uudelleen koulutustarpeet, ottaen huomioon taitotarpeiden ennusteet
 — talouden monipuolistamiseen liittyvä potentiaali ja kehitysmahdollisuudet

2.2 Kehitystarpeet ja -tavoitteet vuoteen 2030 mennessä ilmastoneutraalin unionin talouden saavuttamiseksi vuoteen 2050 mennessä

Viite: 11 artiklan 2 kohdan d alakohta

Tekstikenttä (6 000)

Etelä-Savossa turpeen käytöstä luovutaan lähes kokonaan v. 2030 mennessä. Maakunnan turvetuotantoala on pienentynyt kahdessa vuodessa lähes 700 ha ja v. 2030 mennessä poistuu ainakin 1000 ha lisää. Alueet sijaitsevat Mikkelin, Pieksämäen, Juvan, Kangasniemen ja Rantasalmen kuntien harvaan asutulla maaseudulla. Tavoitteena on pitää maaseutu asuttuna sekä monipuolistaa elinkeinotoimintaa.

Etelä-Savon elinkeinorakenteessa painottuu maatalousvaltaisuus muuta maata voimakkaammin. Maakunnan väestökehitys on laskeva ja väestön koulutustaso alempi kuin koko maassa keskimäärin. Tavoitteena on löytää maaseudulle korvaavia lisätyömahdollisuuksia ja saada nuoret ja kausityöläiset pysymään alueella. Kehittämistarpeita on työntekijöiden uudelleen koulutus, jossa ongelmana on maaseudun työllisten korkea keski-ikä. Korvaavia työpaikkoja ja uusia yrityksiä arvioidaan syntyvän uusiutuvan energian tuotantoon, kiertotalouteen, palveluihin sekä matkailuun. Haasteena on turvetuotantokaluston muutostarpeiden ja uudelleen käyttökohteiden kartoitus. Koneille löytynee käyttöä jonkin verran luontokohteiden entistämistöissä ja metsätoissa.

Käytöstä poistuneet turvetuotantoalueet (1500 ha) jälkihoidetaan ja turvetuotannon kuormittavia vesialueita kunnostetaan. Tavoitteena on myös vähentää alueiden kasvihuonekaasupäästöjä. Tähän tarvitaan tutkimusta alueiden käyttömahdollisuuksista, yhteistyötä yrittäjien ja maaomistajien kanssa, kenttäkokeiluja ja pilotteja, sekä yrittäjien uudelleen koulutusta alueiden kunnostamiseen. Alueiden kunnostus- ja menetelmäkehitys mahdollistaa työtä nykyisille turvetuotantoyrittäjille ja lievittää sosioekonomisia vaikutuksia. Turvetuotannon poistuessa alueelle jää turvetuotannon vesiensuojelurakenteita, joiden ylläpito tulee suunnitella uudessa jälkikäyttövaiheessa.

Turvetuotanto ja kuljetus on ollut osa maatalouden sivuansioita. Energiaraaka-aineen saatavuus, kuljetus ja varastointi tulee hoitaa myös jatkossa. Turpeen tulee siirtymävaiheessa korvaamaan metsähake, ja osa turvetuotannon työvoimasta ja yrityksistä siirtyy metsähakkeen ym. biopolttoaineen tuottajiksi tai tuotantoketjun muihin osiin. Maaseudun yrittäjiä kannustetaan uusiutuvan energian tuottajiksi kohdennetun rahoituksen ja koulutuksen avulla. Koulutuksessa kiinnitetään huomiota luontoarvojen huomioon ottavaan kestävään metsätalouteen.

Metsäenergian lisääntyvä käyttö lisää puukuljetuksia alueen huonokuntoisella alemmalla tieverkolla, mikä lisää tiestön kunnostustarpeita, logistiikan suunnittelua ja logistiikka-alueita, myös varastointia tulee kehittää. Hakkeelle ja puutavaralle tarvitaan katettuja varastointi- ja käsittelyalueita, näillä on työllistävä vaikutus myös lajittelussa ja hankintaketjussa (myös Pilarit II ja III).

Maatalous ja erityisesti vihannesviljely, kasvihuonetuotanto sekä karjatalous ovat tärkeitä tuotannonaloja Etelä-Savossa. Turve on tärkeä kasvualusta sekä erinomainen kuivike. Tarvitaan käytännönläheistä tutkimus- ja kehitystoimintaa turpeen korvaamiseksi yhtä hyvillä ja edullisilla vaihtoehtoisilla tuotteilla.

Uudenlaisten kasvualustojen kehittäminen, bioenergiaviljelmät ja kasvien käytön – ja kasvatuksen tutkimus, uudet energiajärjestelmät ja kiertotalouden kehittäminen ja kokeilut lisäävät alan uudistumista.

Etelä-Savossa on energia- ja maatalousalan tutkimuslaitoksia ja osaamista. Alat kuuluvat myös älykkään erikoistumisen strategiaan metsä, vesi ja ruoka kärjillä. Strategian mukaisesti elintarvikealalla kehitetään uusia tuotteita, elintarviketurvallisuutta sekä ruokamatkailua. Myös vesiliiketoimintaa kasvatetaan ja parannetaan siihen liittyvää osaamista. Maaseudun palvelurakennetta pyritään turvaamaan uusilla hyvinvoinnin palvelukonsepteilla ja digitaalisilla ratkaisuilla.

Etelä-Savo on riippuvainen tuontisähköstä. Maakunnan omaa sähkön tuotantoa on lisättävä, jos turpeen käytöstä luovutaan. Tämä edellyttää mm. biokaasun, tuuli-, aurinko- ja geotermisen energian lisäämistä sekä järjestelmien kehittämistä. Tutkimustoimintaa tarvitaan älykkäiden sähköverkkojen ja energiapihien ratkaisujen kehittämiseen ja energiatehokkuuden lisäämiseen. Etelä-Savon kaukolämpölaitoksissa turpeen korvaaminen edellyttää laitosteknisiä muutoksia ja investointeja. Alueen pienissä lämpölaitoksissa voidaan kokeilla täydentävinä vaihtoehtoina myös ei-polttoon perustuvia teknologioita. Näiden pilotit ja tutkimus vahvistuu Etelä-Savossa. Laitosten teknisiin muutoksiin ja infrastruktuurin kehittämiseen varaudutaan hakemaan pilarin III rahoitusta esim. yhdessä muiden maakuntien kanssa.

Kestävän matkailun ja luontomatkailun hankkeet sekä kohteiden energiaremontit ja matkailua tukevat infrahankkeet monipuolistavat elinkeinorakennetta ja lisäävät työ- ja kausityömahdollisuuksia.

TAVOITTEET JA TULOKSET V. 2030 MENNESSÄ

- Turpeen käytöstä on pääosin luovuttu
- Korvaavaa työtä on löytynyt alalla välittömästi tai välillisesti työtä tekeville, uusia yrityksiä on syntynyt noin 40 ja JTF tukea on saanut noin 260 yritystä
- Nuorten poismuuttoa alueelta on onnistuttu vähentämään lisäämällä kausi- ja osa-aikaisia työpaikkoja mm. matkailussa sekä parantamalla alueen koulutuspaikkojen vetovoimaisuutta
- vihreään siirtymään liittyvää koulutusta on lisätty
- Uusia työpaikkoja ja yrityksiä on syntynyt mm. uusiutuvan energian tuotannossa, metsä- ja kiertotaloudessa, hyvinvointipalveluissa, jalostuksessa sekä matkailussa Etelä-Savon älykkään erikoistumisen strategian mukaisesti
- Vanhat turvetuotantoalueet on pääosin kunnostettu ja niiden CO₂ päästöt ovat vähentyneet merkittävästi (JTF tukea on voitu hyödyntää noin 25 %:lla kunnostettavasta alasta)
- Turvetuotannon kuormittamia vesistöjä on kunnostettu
- Vuoteen 2030 bioenergia ja muut uusiutuvat energialähteet ovat lähes kokonaan korvanneet turpeen energian tuotannossa, ja turpeen polton kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet noin 70 %
- Kasvu- ja kuiviketurpeelle on kehitelty hyviä ja edullisia vaihtoehtoja

— Kehitystarpeet, jotta voidaan vastata siirtymähaasteisiin

— Tavoitteet ja tulokset, joita odotetaan JTF-toimintalinjan täytäntöönpanosta, mukaan lukien sen odotettu vaikutus työpaikkojen luomiseen ja säilyttämiseen

2.3 Johdonmukaisuus muihin asiaan liittyviin kansallisiin ja alueellisiin strategioihin ja suunnitelmiin nähden

Viite: 11 artiklan 2 kohdan e alakohta

Tekstikenttä (6 000)

Manner-Suomessa toteutettava ”Uudistuva ja osaava Suomi” 2021–2027 -rakennerahasto-ohjelma sisältää EAKR, ESR ja JTF -rahastot. Ohjelman toimeenpano käynnistyi alkuvuodesta 2022. Ohjelman aluelähtöinen toteutus pohjautuu maakuntaohjelmiin ja maakunnan Älykkään erikoistumisen strategiaan.

Etelä-Savon maakuntavaltuusto hyväksyi marraskuussa 2020 Puhtaasti Paras! – Etelä-Savon maakuntastrategian 2030 päivityksen. Maakunnan kehittämisen kärkiä ovat METSÄ, VESI ja RUOKA. Näihin perustuviin luonnonvaroihin, erityisosaamiseen, tutkimukseen, tuotekehitykseen ja kestävään elinkeinotoimintaan Etelä-Savon kasvu ja elinvoima rakentuu tulevina vuosina. Maakuntastrategiaa toteuttava Etelä-Savon maakuntaohjelma vuosille 2022–2025 hyväksyttiin joulukuussa 2021. Sen osana päivitettiin myös Etelä-Savon älykkään erikoistumisen strategia vuosille 2022–2027.

Älykkään erikoistumisen strategian kärjet eli maakunnan innovaatiokärjet ovat osin samat kuin maakuntastrategian kärjet eli metsä, vesi ja ruoka, mutta lisäksi kärkiin on uusina avauksina otettu matkailu ja hyvinvointi. TKI-toimintojen kehittämisen tavoitteena on luoda kansallisesti ja kansainvälisesti merkittäviä osaamiskeskittymiä, joilla on tarjota nopeasti kaupallistettavia ratkaisuja seuraavilla Älykkään erikoistumisen aloilla: METSÄ – Metsäbiomassan uudet tuotteet ja tuotantoprosessit, VESI – Puhtaan veden teknologiat ja konseptit, RUOKA – Ruokaketjun puhtaus ja turvallisuus, MATKAILU - Kestävä matkailu ja monipaikkaisuus, HYVINVOINTI – sosiaaliset innovaatiot, uudet palvelut ja terveysturvallisuus. Yhteistä kaikille kärjille ovat läpileikkaavat teemat digitaalisuus, vihreä siirtymä ja sen ratkaisut, yrittäjäyys ja osaaminen. Suunnitellut toimenpiteet turvetuotannosta luopumiseksi tukevat ja täydentävät erinomaisesti maakuntastrategian, maakuntaohjelman ja maakunnan Älykkään erikoistumisen strategian tavoitteita vaihtoehtoisten energiamuotojen kehittämisessä, ympäristöhaittojen korjaamisessa sekä maaseudun elinkeinojen kehittämisessä ja monipuolistamisessa.

Etelä-Savon maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma 2021-2022 ja Etelä-Savon alueellinen korona-selviytymissuunnitelma (30.9.2020) ovat asiakirjoja, jotka linjaavat, toteuttavat ja mahdollistavat alueellisia toimenpidekokonaisuuksia ja toimenpiteitä lyhyellä aikajänteellä ja joilla edistetään koronasta elpymistä, uuden kestävän kasvun aikaansaamista sekä toteutetaan maakuntastrategiassa 2030 hyväksytyjä keskeisiä ohjelmallisia kokonaisuuksia. Toimeenpanosuunnitelman korvaa jatkossa vuosittain ministeriöiden kanssa käytävät aluekehittämiskeskustelut ja niistä laadittava yhteistyöasiakirja.

Etelä-Savon alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma rahoituskaudelle 2021–2027 noudattaa EU:n uuden yhteisen maatalouspolitiikan (CAP27) strategisia tavoitteita. Tärkeällä sijalla tavoitteissa on pitää maaseutu elinvoimaisena, varmistaa maatalous- ja maaseutuseutuyrittäjien tulotaso ja kilpailukyky sekä toimia ilmasto- ja ympäristöviisaasti.

Etelä-Savon alueellinen metsäohjelma 2021-2025 antaa suuntaviivat alueen metsien hoidolle ja suojelulle, puunkäytölle sekä metsien muulle käytölle. Tavoitteena on metsien kestävä käyttö ja luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen. Ilmastokestävä metsätalous on yksi kymmenestä ohjelman kehittämisteemasta.

Etelä-Savo sijoittuu kahdelle vesienhoitoalueelle: Vuoksen vesienhoitoalueelle sekä Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueelle. Valtioneuvosto on juuri hyväksynyt molemmille alueille uudet vesienhoitosuunnitelmat vuosille 2022-2027. Vesienhoitosuunnitelmissa ja niitä täydentävissä toimenpideohjelmissa esitetään tietoa vesien tilasta ja niihin vaikuttavista tekijöistä sekä tarvittavista toimista, joilla vesien hyvä tila aiotaan saavuttaa ja ylläpitää. Toimenpideohjelmat konkretisoivat suunnitelmien toteuttamista osin myös paikallisella tasolla. Suunnitelmissa on lukuisia toimenpiteitä turvetuotannon kuormittavien vesistöjen vesien tilan parantamiseksi.

Etelä-Savon ilmasto-ohjelma on vuodelta 2013 ja sen tilannekatsaus vuodelta 2018. Sen jälkeen ilmastotyötä on edistetty perustamalla maakunnallinen ilmastoryhmä, johon kuuluu noin 60 eri sidosryhmien edustajaa sekä sitä avustava ilmastoasiantuntijaryhmä, jossa on edustettuna mm. eri tutkimus- ja koulutuslaitokset. Ilmatoon ja energiaan liittyviä hankkeita on rahoitettu aluekehittämisrahoilla runsaasti. Hiilivapaa Etelä-Savo-hankkeessa laskettiin skenaarioita siitä, miten Etelä-Savo saavuttaa hiilineutraaliuuden vuoteen 2030, 2040 tai 2050 mennessä. Skenaarioiden yhtenä lähtökohtana oli turpeen käytöstä luopuminen vuoteen 2035 mennessä. Lisäksi on tuettu Mikkelin ja Pieksämäen seutujen kuntien ilmastotyötä. Maakunnassa on

meneillään hanke, jossa laaditaan Etelä-Savon ilmastotiekartta (valmistuu vuoden 2022 lopussa). Ilmastotiekartan perustana on jo tehty Ilmastoryhmien työ ja hanketyö sekä jo laaditut kuntien ilmasto-ohjelmat. Etelä-Savon ilmastotyön tavoitteet ovat samat kuin Suomen kansalliset ilmastotavoitteet eli hiilineutraalisuus vuoteen 2035 mennessä. Suunnitellut toimenpiteet ovat myös linjassa hallitusohjelman, Suomen kansallisen energia- ja ilmastostrategian sekä Keskipitkän aikavälin ilmastopoliittisen suunnitelman kanssa.

- Älykkään erikoistumisen strategiat
- Asetuksen (EU) 2021/... 29 artiklassa tarkoitetut alueelliset strategiat
- Muut alueelliset tai kansalliset kehityssuunnitelmat

2.4 Suunnitellut toimintatyytit

Tekstikenttä (12 000)

JTF rahoituksella tuetaan niiden alueiden yritysten toimialan vaihtoa ja työntekijöiden koulutusta, joilla on merkittävää turvetuotantoa. Lisäksi tukea suunnataan entisten turvetuotantoalueiden jälkikäyttöön sekä uusiutuvan energian, kiertotalouden, vesien ja turvetta korvaavien materiaalien tutkimus- ja kehittämistoimiin. Maakunnan elinkeinorakennetta pyritään monipuolistamaan myös kestävä matkailun hankkeilla sekä hyvinvointia tukevilla uusilla palvelukonsepteilla. Näillä keinoin tuetaan elinkeinon vahvistumista turvetuotannon lopettamisen jälkeen. Toimenpiteet ovat täydentävät maaseutuohjelman, rakennerahasto-ohjelman sekä Etelä-Savon älykkään erikoistumisen strategian toimenpiteitä. Suunnitellut toimenpiteet myös nopeuttavat Etelä-Savon vihreää siirtymää yhdessä muiden rahoitusvälineiden keinojen kanssa, siten että turvetuotannosta voidaan luopua vuoteen 2030 mennessä lähes kokonaan.

Etelä-Savo kohdistaa toimenpiteensä kahden kokonaisuuden alle, jonne on tunnistettu kuusi tuettavan toiminnan tyyppiä:

YRITYSTOIMINTA JA OSAAMINEN

Turvetuotannosta luopumisen haitat vaikuttavat koko maakuntaan. JTF tukea kohdennetaan alueen yritysten kehittämiseen, uuden yritystoiminnan syntymiseen ja työntekijöiden kouluttamiseen. Uusia yrityksiä toivotaan syntyvän etenkin bioenergian ja uusiutuvan energian tuotantoon, erilaisiin uusiin kiertotalouteen pohjautuviin yritysketjuihin ja kokonaisuuksiin, metsätalouteen, matkailuun, elintarvikealalle, hyvinvointipalveluihin sekä turvesuoalueiden ennallistamiseen ja vesistöjen kunnostamiseen.

1. Pk-yritysten kasvu, kansainvälistyminen ja innovointivalmiudet (ml. liiketoiminta- ja markkinointiosaaminen), toimintaa uudistavat ja tuottavuutta lisäävät investoinnit sekä tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen

Yritysten liiketoiminnan muuttamista tuetaan mm koulutus- ja investointituella, yrityksiä monipuolistamalla sekä edistämällä yritysten muutoskykyä ja kansainvälistymistä. Tarkoituksena

on tuottaa monistettavia, skaalautuvia ja kilpailukykyisiä konsepteja uusista teknologisista ratkaisuista, joilla jo alkuvaiheessa tavoitellaan laajentumista kansainvälisille markkinoille.

Yritysten kehittämis- ja koulutushankkeilla tuetaan digitaalista ja vihreää siirtymää ja sitä tukevaa tuotteiden, palvelujen, tuotantomenetelmien ja uuden teknologian käyttöönottoa. Lisäksi tuetaan yrittäjien ja yritysten valmiuksia tunnistaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja -malleja.

Uusia liiketoimintamahdollisuuksia haetaan erityisesti kierto- ja biotaloudesta, matkailusta, hyvinvointipalveluista sekä uusiutuvan energian arvoketjusta.

Metsäalalla tuetaan digitalisaation ja koneoppimisen hyödyntämistä hajautetun tuotannon optimoinnissa sekä muuta digitaalisuuden ja robotiikan kehittämistä ja investointeja. Lisäksi kehitetään yritysten logistisia ratkaisuja alueellisen metsäenergian saatavuuden ja toimitusvarmuuden lisäämiseksi. Suunnitellaan ja kehitetään bioenergian varastointimahdollisuuksia ja -alueita.

2. Elinkeinoelämälähtöinen innovaatiotoiminta ja tki-yhteistyö; yritysten ja tutkimuksen yhteishankkeet

Etelä- Savossa on monialainen yliopistokeskus sekä vahvasti TKI-intensiivinen ammattikorkeakoulu, joiden osaamista hyödynnetään ja yhteistyötä syvennetään alueen elinkeinoelämän kanssa toteuttamalla yhteishankkeita. Alueella olevia innovaatioalustoja hyödynnetään ja kehitetään yritysten palveluiden ja tuotteiden sekä liiketoiminnan kehittämisessä.

Avataan toteutettavien infrainvestointien tietojärjestelmien rajapintaratkaisuja siten, että ne mahdollistavat laajemman kiertotalouden tilannekuvan tarkastelun huomioden mm. energia- ja materiaalivirrat sekä mahdolliset uudet teolliset symbioosit. Laaja tilannekuva mahdollistaa tehokkaamman dataan perustuvan päätöksenteon sekä liiketoiminnan ja palvelujen kehittämisen.

Tuetaan vesiliiketoiminnan kasvua kansainvälisesti, nopeutetaan vihreää siirtymää ja vahvistetaan TKI-infrastruktuuria kiertotaloudessa. Vesiliiketoiminnan ja vesi-infran kehittämisellä tuetaan julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä, jotta saadaan aikaiseksi siirtymiä kohti resurssiviisasta vesiliiketoiminnan kokonaisuuden hallintaa. Näin parannetaan myös harvan asutuksen alueiden yritystoiminnan vesihuoltoa.

Kiertotalouteen liittyen tuetaan suljettujen kiertojen järjestelmien tutkimusta sekä kokonaisvaltaisesti kaikkia hiilijalanjälkeä pienentäviä hankkeita liittyen mm. vähemmän hiilipäästöjä aiheuttavien menetelmien ja materiaalien kehittämiseen. Luodaan uusia bio- ja kiertotalouskonsepteja ja edistetään yritysten paikallista verkostoitumista teollisten symbioosien hyödyntämiseksi.

Bioenergian käytön lisäämiseksi tarvitaan energiapuun käyttöselvitys sekä hiiliviisaan, kokonaiskestävä ja luonnon monimuotoisuuden huomioon ottavan metsätalous- ja metsänkäsittelymenetelmien kehittämistä ja hiilinielujen kasvattamista mm. paikkatietotyökalujen, paikkatiedon sekä sähköisten oppimisympäristöjen kehittämisen avulla.

3. Uudelleen koulutus ja uusien taitojen hankkiminen, ensisijainen kohderyhmä turvesektorilta työttömiksi jääneet tai työttömyysuhanalaiset, erityiskohteena nuoret

Koulutustoimenpiteet kohdistetaan henkilötasolla tarpeen mukaisesti. Palveluina tarjotaan osaamiskartoituksia, eri pituisia koulutuksia aina ammatilliseen tutkintokoulutukseen saakka sekä ohjausta ja neuvontaa osaamisen kehittämiseksi. Samalla turvetuotannosta riippuvaisten yritysten kehittämistä tuetaan muutoksissa ja edistetään niiden kykyä edelleen palkata henkilöitä uusiin tehtäviin. Koulutusten osalta tehdään yhteistyötä eri oppilaitosten, TE-toimiston sekä yrityspalveluja tarjoavien tahojen kanssa. Erityisesti maaseutualueen kannalta keskeistä on löytää yhteistyö maaseutuohjelman toimijoiden kesken. Koulutus- ja kehittämispalveluita tarjotaan pitkäkestoisesti siten, että muutos on mahdollista toteuttaa yksilöllisesti ja yritysten näkökulmasta oikea-aikaisesti.

Oikeudenmukaisen siirtymän varmistamiseksi järjestetään koulutuksen- ja osaamisen kehittämisen palveluita niille alueille, joita tämä eniten koskettaa. Työllisyyden toimenpiteitä kohdennetaan ensisijaisesti alueellisesti niin, että työpaikat pysyvät samalla alueella kuin mistä ne ovat vaarassa kadota. Koulutuksessa korostuu digiosaamisen kehittäminen, uudet energiateknologiat sekä kiertotalous ja kehittyvien yritysten uudet liiketoimintamallit alustataloudessa. Kausityövoiman saatavuus tulee turvata alkutuotannossa ja matkailussa. Lisäksi kehitetään työntekijä- ja johtamisosaamista, liiketoiminta-, markkinointi- ja viestintäosaamista.

Nuorten syrjäytymistä ehkäistään asiakasohjausta kehittämällä, nopealla muunto- ja täsmäkoulutuksella, oppilaitos-TE-toimisto yhteistyön syventämisellä sekä koulutuksellista syrjäytymistä ehkäisevillä uusilla digitaalisilla oppimisympäristöillä ja ratkaisulla. Nuoria pyritään houkuttelemaan etenkin metsäsektorille sekä lisäämään alan houkuttelevuutta hyödyntäen mm. metsäbiotalouden demonstraatioalustoja ja tiedotuksen ekosysteemiä.

Tuetaan turvealan ja -alueiden työntekijöiden kouluttautumista luonnonalueiden entistämisen- ja kunnostamistöihin.

TKI JA VIHREÄ SIIRTYMÄ

Etelä-Savossa on vahvaa osaamista niin ympäristötekniikan, maa- ja metsätalouden kuin energiatutkimuksenkin sektoreilla. Tätä osaamista tulee kehittää ja hyödyntää uusien innovaatoratkaisujen kehittämiseksi.

4. Uudet innovaatiot turpeen korvaamiseksi ja turpeen uudet innovatiiviset käyttömuodot

Maakunnassa toteutetaan korkeatasoista tutkimusta turpeen korvaamiseksi maataloudessa sisältäen luomun, kiertotalouden, uusien materiaalien, uusien taimien kasvatusalustojen ja -menetelmien kehittämisen sekä turpeen muun kuin energiakäytön kehittämisen. Esimerkkeinä myös kasvuturvetta ja turpeen kuivikekäyttöä korvaavien materiaalien tutkimus ja kokeilut, luomu- ja lähiruokatuotannon tutkimus, elintarviketurvallisuus, kasvihuone- ja taimiviljely, sekä maatalouden kiertotalousratkaisut.

5. Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden uudet ratkaisut ja tki

Etelä-Savossa on korkeatasoista uusiutuvien energiamuotojen tutkimusta, mm. aurinko, tuuli, maalämpö, geotermien lämpö, biokaasu ja ilmavesilämpöpumpputeknologia. Energian säilytyksen osalta voidaan tutkia ja kehittää vety- ja akkuteknologiaa, sekä energiavarastojen uusien teknologioiden soveltamista sähkön ja lämmöntuotannon optimoinnissa. Uusia ratkaisuja

voidaan pilotoida alueen energialaitoksissa, jotka ovat olleet aktiivisesti mukana kehittämistyössä.

Älykkäiden energiaverkkojen tutkimuksessa tutkitaan energian siirron tehokkuutta ja älykkyyttä (infrastruktuuri mukaan lukien monipuoliset/hajautetut tuotantomuodot, latausverkot ja ratkaisut). Kehitetään kaukolämpöverkostojen kokonaisoptimointia tai osakokonaisuusoptimointia.

Orgaanisista jätteistä tuotettua biokaasua ja biokaasulaitoksia on Etelä-Savossa testattu ja kehitetty. Tämä vaatii edelleen tutkimuspanoksia sekä laitosten skaalaamista laajempaan energiantuotantoon. Biokaasun tuotanto maatalouden sivuvirroista voi osaltaan korvata turvetuotantoa sivuelinkeinona. Nämä mahdollisuudet tulee kartoittaa.

Älykkään skaalautuvan hybridialuelämpöratkaisun kehittäminen ja tuotteistaminen vientituotteeksi, kuten myös polttoon perustumattomien energialähteiden skaalaaminen.

Tuetaan energian ja materian käytön tehostamista kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. Vahvistetaan energiaosaamista ja -tiedotusta, kehitetään uusia energiatehokkaita menetelmiä ja tuotteita.

6. Selvitykset, pilotoinnit ja ennallistamiset turvetuotannosta poistuvien soiden ennallistamisen ja jälkikäytön edellytyksistä ja mahdollisuuksista

Turvemailla JTF -tuki tulee sitoa tuotantoalueiden jälkikäyttösuunnitelmaan, jossa on huomioitu vesistö päästöjen vähentämisen lisäksi ilmastopäästöt ja luonnon monimuotoisuus. Käytöstä poistuvien turvetuotantoalueiden hiilinielupotentiaalia voidaan suunnitelmissa lisätä mm. metsittämällä, vesittämällä ja ennallistamalla. Kosteikot voivat soveltua vesiensuojeluun, tulvasuojeluun, metsästykseseen ja lintuvesikohteiksi sekä kosteikkoviljelyyn (sammalet, suomarjat, uusiutuvat biomassat, kuten ruokohelppi, energiapaju). Alueita voi hyödyntää luontomatkailussa. Paikkatietoaineistoja yhdistämällä voidaan löytää erilaisten päästövähennystoimien piiriin soveltuvimpia turvetuotantoalueita. Myös vesistö päästöjen tutkimus käytöstä poistetuilta alueilta ja pilaantuneiden vesistöalueiden kunnostamistoimet sekä suometsien käsittelymenetelmien kehittäminen.

Selvitetään myös entisten turvetuotantoalueiden käyttömahdollisuuksia uusiutuvan energian tuotantoalueina kuten aurinko- tai tuulivoimaloiden sijoittamiseen.

Tuetaan kouluttautumista tuotantoalueiden jälkikäyttösuunnitelmien laadintaan ja toteuttamiseen ja/tai uusien elinkeinojen kehittämiseen ja tuotantoon näillä alueilla kuten metsitys, metsästyks- ja/tai luontomatkailu, luonnonhoito, energiabiomassan tuotanto, kosteikkoviljely (esim. suomarjat).

PILARIEN II JA III KÄYTTÖ

JTM:n pilarista III mahdollisesti rahoitettavia investointeja ovat Mikkelin, Pieksämäen, Savonlinnan, Juvan ja Kangasniemen kaukolämpölaitosten muutostyöt siirtymiseksi uusituvan energian käyttöön, investoinnit uusituvan energian tuotannon lisäämiseen sekä energiansiirtoon, investoinnit bioenergian jalostus- ja varastointialueisiin ja muuhun julkiseen infrastruktuuriin kuten kaukolämpöverkoston. Pilarin II investointitukea tarvitaan korvaavien elinkeinojen kuten

matkailun investointeihin. Myös maaseudun saavutettavuutta parantavat ja elinkeinorakenteen monipuolistamista edesauttavat liikenne- ja tietoliikenneinfrahankeet ovat tarpeen.

Viite: 11 artiklan 2 kohdan g alakohta

— Suunnitellut toimintatyypit ja niiden odotettu panos ilmasto siirtymän vaikutuksen lieventämiseen

Viite: 11 artiklan 2 kohdan h alakohta

Täytetään vain, jos tukea myönnetään muihin yrityksiin kuin pk-yrityksiin tehtäviin tuotannollisiin investointeihin:
— suuntaa-antava luettelo tuettavista toimista ja yrityksistä sekä kunkin osalta perustelu tällaisen tuen tarpeellisuudesta puuteanalyysillä, jossa osoitetaan, että jos investointia ei tehdä, odotettu menetettyjen työpaikkojen määrä ylittäisi odotetun uusien työpaikkojen määrän

Tämä kohta päivitetään tai täytetään alueellisen oikeudenmukaista siirtymää koskevan suunnitelman tarkistuksen yhteydessä riippuen tällaisen tuen myöntämistä koskevasta päätöksestä.

Viite: 11 artiklan 2 kohdan i alakohta

Täytetään vain, jos tukea myönnetään investointeihin, joilla pyritään vähentämään direktiivin 2003/87/EY liitteessä I luetellusta toiminnasta syntyviä kasvihuonekaasupäästöjä:
— luettelo tuettavista toimista ja perustelut, jotka osoittavat, että toimet edistävät siirtymistä ilmaston neutraaliin talouteen ja johtavat kasvihuonekaasupäästöjen merkittävään vähenemiseen siten, että päästöt alittavat merkittävästi direktiivin 2003/87/EY mukaiset ilmaisaon laskemiseen käytettävät vertailuarvot, ja edellyttäen, että toimi on tarpeen, jotta voidaan säilyttää merkittävä määrä työpaikkoja

Tämä kohta päivitetään tai täytetään JTF-rahaston alueellisen oikeudenmukaista siirtymää koskevan suunnitelman tarkistuksen yhteydessä riippuen tällaisen tuen myöntämistä koskevasta päätöksestä.

Viite: 11 artiklan 2 kohdan j alakohta

— Suunniteltujen toimien synergia ja täydentävyys muiden asiaan liittyvien Investoinnit työpaikkoihin ja kasvuun -tavoitteeseen kuuluvien unionin ohjelmien (siirtymäprosessin tukeminen) ja muiden rahoitusvälineiden (unionin päästökauppajärjestelmän modernisaattorahasto) kanssa yksilöllisten kehitystarpeiden käsittelyssä

Viite: 11 artiklan 2 kohdan k alakohta ja 11 artiklan 5 kohta

— synergia ja täydentävyys oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin muista pilareista suunnitellun tuen kanssa
— toimialat ja aihealueet, joiden tukemista suunnitellaan muiden pilareiden mukaisesti

Pilari II- rahoitusta hyödynnetään laina-, lainatakaus- ja pääomasijoitusinstrumentteihin, jotka tukevat yritystoiminnan kehittymistä aluetalouden vahvistamiseksi ja uusien korvaavien työmahdollisuuksien luomiseksi.

Etelä-Savossa pilarista II rahoitettavia hankkeita ovat erityisesti Kestävään infrastruktuuriin liittyvät hankkeet:

- uusiutuvaan energiaan, energiatehokkuuteen ja energian varastointiin liittyvät investoinnit, matkailuinvestoinnit, biojalostamoinvestoinnit (biokaasu), yritysten lämmönvaihtoinvestoinnit uusiutuvaan energiaan
- digitaalista saavutettavuutta edesauttavat investoinnit
- luonto- ja ympäristöinfrastruktuuriin liittyvät hankkeet

Lisäksi Pilari II rahaa voidaan käyttää yritysten TKI rahoitukseen, kaupallistamiseen ja skaalaamiseen sekä PK-yritysten rahoituksen saatavuuteen ja pääomatukeen liittyviin hankkeisiin.

Pilarista III rahoitettavia hankkeita ovat esimerkiksi:

- investoinnit Mikkelin, Pieksämäen, Savonlinnan, Juvan ja Kangasniemen kuntien kaukolämpölaitosten muutostöihin, jotta mahdollistetaan siirtyminen uusituvan energian käyttöön
- investoinnit uusituvan energian tuotannon lisäämiseen sekä energiansiirtoon
- investoinnit bioenergian jalostus-, logistiikka- ja varastointialueisiin
- investoinnit muuhun julkiseen infrastruktuuriin kuten kaukolämpöverkoston modernisointiin.

3. Hallintomenettelyt

Viite: 11 artiklan 2 kohdan f alakohta

Tekstikenttä (5 000)

3.1 Kumppanuus

— Järjestelyt, joilla otetaan kumppanit mukaan alueellisen oikeudenmukaista siirtymää koskevan suunnitelman laatimiseen, toteuttamiseen, seurantaan ja arviointiin;
 — Julkisen kuulemisen tulokset

Suomen Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 – EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma toteutetaan yhtenä ohjelmana koko maassa (pl. Ahvenanmaan maakunta). JTF on yksi ohjelman rahastoista. Hallintoviranomainen on Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). Hallintoviranomainen on ohjannut yleistä valmisteluprosessia Suomessa, ja maakunnan liitto on johtanut TJTP-valmistelua maakunnassa. TJTP-valmistelua on Suomessa tukenut ”Alueellisten oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmien valmistelutuki Suomessa-hanke”, jossa myös Etelä-Savon maakunta on ollut hyödynsaajana.

EU:n alue- rakennepolitiikan ohjelman valmistelua ohjaa kumppanuusperiaate ja suomalainen hallintoperinne, joka korostaa kuulemistä, sekä alue- ja rakennepolitiikan rahastojen toimintaa säätelevä lainsäädäntö, jossa on määritelty kumppaneiden osallistuminen EU-ohjelmien valmisteluun ja toimeenpanoon. Valmistelutyö tehdään yhteistyössä maakunnan liittojen, valtion

viranomaisten, kuntien ja muiden ohjelmien toteuttamiseen osallistuvien julkis- ja yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden ja yhteisöjen kanssa.

JTF-maakunnat käynnistivät vuonna 2020 työskentelyä tukemaan kansallisen JTF-koordinaatioryhmän, josta muodostui tärkeä ja toimiva keskustelufoorumi hallintoviranomaisen ja maakuntien kesken.

Etelä-Savon maakuntaliitto on johtanut JTF - suunnitelman valmistelua Etelä-Savon maakunnassa yhteistyössä Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) kanssa. Oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja suunnittelua sekä Etelä-Savon turvetuotannon tilannekatsausta on käsitelty työpajoissa, joihin on osallistunut edustajia Etelä-Savon ELY-keskuksesta, metsäkeskuksesta, maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitosta, alueen energiayhtiöltä, Lappeenrannan-Lahden yliopistolta, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoululta sekä turve- ja kuljetusalalta. Asiaa on esitelty myös Etelä-Savon ilmastoasiantuntijaryhmälle, jossa ovat edustettuina seutukuntien edustajat, alueviranomaiset, sekä tutkimus- ja koulutuslaitokset. Sekä työpajoista, että ilmastoasiantuntijaryhmältä saatiin hyvää palautetta suunnitelman työstämiseksi niin nykytilan kuvaamisen kuin tavoitteiden asettelun ja toimenpiteidenkin osalta.

Maakuntaliitto toteutti laajan webropol kyselyn, johon yhdistettiin kysymyksiä niin maakuntaohjelmasta, React rahoituksesta kuin JTF-toimenpiteistäkin (jakelu noin 160). Kyselyssä kysyttiin toimenpide-ehdotuksia koskien turvetuotannosta luopumista ja sen haittojen kompensointia. Kyselyyn saatiin JTF:n osalta 27 vastausta eri sektoreilta. Turvetuotannosta luopumisen haasteista ja tarvittavista toimenpiteistä kysyttiin vielä erikseen sähköpostilla noin parinkymmenen alan asiantuntijan sekä alalla toimivien näkemyksiä, jolloin saatiin jo paljon yksilöidymiä toimenpide-ehdotuksia. Kaikkia esitettyjä toimenpiteitä ja hankeideoita jalostettiin eteenpäin yhdessä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) kanssa. Tulokset ovat alueen JTF -suunnitelman perustana.

Etelä-Savon nuorisovaltuuston ja Etelä-Savon yhdistysverkoston järjestämän vaikuta- webinaarin ympäristötyöpajassa nuoret keskustelivat turvetuotannosta luopumisen vaikutuksista ja vaihtoehtoisista energiamuodoista. Keskusteluissa ilmastonäkökulma nousi voimakkaasti esille.

Etelä-Savon maakuntaliitto toteutti kuntakierroksen, jolloin kuntien päättäjille ja viranhaltijoille kerrottiin myös JTF-rahoituksen mahdollisuuksista. Kunnille annettiin myös mahdollisuus kommentoida suunnitelmaa. Suunnitelmasta esiteltiin myös erikseen maakunnan energiayhtiöille. Heiltä saatiin tietoa etenkin investointitarpeista ja tulevaisuuden kehittämistarpeista.

Etelä-Savon maakuntaliiton maakuntahallitus on käsitellyt alueellista JTF - suunnitelmaa useaan otteeseen laadinnan eri vaiheessa. Asiaa on käsitelty myös Etelä-Savon maakunnan yhteistyöryhmä eli MYR, joka ohjaa ja valvoo EU:n rakennerahasto-ohjelmien toteutumista Etelä-Savossa. Maakunnan yhteistyöryhmässä on puheenjohtaja ja 27 jäsentä. Jäsenistössä on edustusta alueen kunnista ja maakunnan liitosta, valtion viranomaisista sekä muista kehittämisen kannalta keskeisistä tahoista, kuten järjestöistä ja korkeakouluista. Järjestöistä edustettuina ovat mm. Etelä-Savon yrittäjät, Etelä-Savon kauppakamari, maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto (MTK), eri työntekijöitä edustavat ammattijärjestöt, Teknologiateollisuus ry, Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto ja Etelä-Savon järjestöneuvottelukunta. Yhteistyöryhmä täydentää osaamistaan asiantuntijoiden avulla. Maakunnan yhteistyöryhmä myös hyväksyy lopullisen Etelä-Savon alueellisen oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelman.

RCR 01	Tuettuihin yksiköihin luodut työpaikat	kpl	0	2022	375		
RCR 03	Tuote-tai prosessi-innovaatioita toteuttavat pk-yritykset	kpl	0		60		
RCR 19	Yritykset, joilla on suurempi liikevaihto	kpl	0		150		
EEC R 03	Osallistujat, jotka saavat ammattipätevyyden jättäessään toimen	kpl	0		10		
NR01	Verkostojen ja innovaatioekosysteemien kehittämät innovaatiot, tuotteet ja palvelut	kpl	0		140		
NR03	pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan		0		60		
NR09	pk-yritykset, jotka aloittavat energiatehokkuuteen tai uusiutuvan energian ratkaisuihin perustuvaa uutta liiketoimintaa		0		25		

Indikaattorilukuarvot perustuvat Etelä-Savon maakuntaliiton ja ELY-keskuksen asiantuntijoiden arvioihin, kun on verrattu rakennerahasto-ohjelmarahalla aikaan saatuihin tuloksiin. Arvioinnissa on otettu huomioon Etelä-Savon saaman JTF rahan suuruus sekä alueen elinkeinorakenne. Välitavoite on arvioitu 23 % toteutuneisuuden pohjalta.

3.3 Koordinointi- ja seurantaelin/-elimet

Elin tai elimet, jotka ovat vastuussa suunnitelman täytäntöönpanon koordinoinnista ja seurannasta, ja niiden tehtävät

Etelä-Savon maakuntaliitto vastaa EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellisesta valmistelusta ja alueellisen rahoitussuunnitelman valmistelusta Etelä-Savossa.

Maakunnan yhteistyöryhmä vastaa eri rahastojen välisestä yhteensovittamisesta ja edesauttaa laajojen, aluekehittämisen kannalta merkittävien hankekokonaisuuksien valmistelua ja edistää niiden toteutusta. Se hyväksyy alueelliset rahoitussuunnitelmat ja niihin sisältyvät rahoituksen

painopisteet. Maakunnan yhteistyöryhmä raportoi EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toteutumisesta hallintoviranomaiselle ja esittää sille ohjelmaa koskevia muutostarpeita sekä tiedottaa ohjelman toimeenpanosta.

Etelä-Savon maakunnan yhteistyöryhmässä on puheenjohtaja ja 27 jäsentä. Jäsenistössä on edustusta alueen kunnista ja maakunnan liitosta, valtion viranomaisista sekä muista kehittämisen kannalta keskeisistä tahoista, kuten järjestöistä ja korkeakouluista. Järjestöistä edustettuina ovat mm. Etelä-Savon yrittäjät, Etelä-Savon kauppakamari, maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto (MTK), eri työntekijöitä edustavat ammattijärjestöt, Teknologiateollisuus ry, Elinkeinoelämän keskusliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto ja Etelä-Savon järjestöneuvottelukunta. Yhteistyöryhmä täydentää osaamistaan asiantuntijoiden avulla.

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö hoitaa sen valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä. Sihteeristön tehtävänä on seurata ja sovittaa yhteen valmisteluvaiheessa maakunnan alueella rahoitettaviksi ehdotettuja hankkeita ja raportoida niistä yhteistyöryhmälle. Sihteeristö käsittelee kaikki JTF-rahaston päätösesitykset. Merkittävimmät hankkeet viedään lisäksi maakunnan yhteistyöryhmän käsittelyyn. Sihteeristön puheenjohtajana toimii Etelä-Savon maakuntaliiton kehittämisjohtaja ja sen jäsenet ovat Etelä-Savon maakuntaliiton ja Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) edustajia.

Välittävinä toimieliminä toimivat Etelä-Savon maakuntaliitto ja Etelä-Savon ELY-keskus. Niiden tehtävät ja toimivalta on määritelty aluekehityslainsäädännössä. TJTP:n toimeenpano ja rahoitus toteutetaan osana Uudistuva ja osaava kasvu 2021–2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman toimeenpanoa ja se huomioidaan välittävien viranomaisten hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksissa. Toimeenpanossa hyödynnetään EURA2021-tietojärjestelmää.

Ohjelmakohtaiset tuotos- ja tulosindikaattorit

Viite: 12 artiklan 1 kohta

Täytetään vain, jos tarkoitus on vahvistaa ohjelmakohtaisia indikaattoreita:

— perustellaan ohjelmakohtaisten tuotos- tai tulosindikaattoreiden tarve suunniteltujen toimien tyyppien perusteella

Suunnitelman interventiologiikka edellyttää ohjelmakohtaisia indikaattoreita, koska yhteiset indikaattorit eivät tarjoa riittävän kohdennettuja mittareita kaikkien toimintatyypeillä tavoiteltavien tuloksien mittaamiseen.

Etelä-Savon alueellisen JTF-suunnitelman toteutumista seurataan seuraavilla kohdennetuilla indikaattoreilla:

NR01 Verkostojen ja innovaatioekosysteemien kehittämät innovaatiot, tuotteet ja palvelut

Perustelu: Etelä-Savossa on vahvaa t&k&i yhteistyötä yliopistokeskuksen, ammattikorkeakoulun, kunnallisten elinkeinoyhtiöiden ja yritysten välillä, osaamisalana metsä, vesi, elintarviketalous, maatalous, uusiutuva energia ja digitaalisuus

NR03 pk-yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan

Perustelu: Etelä-Savon yrityksistä 95 % on pk-yrityksiä. Yritystoiminnan jatkuvuuteen vaikuttaa mm. yrittäjien korkea keski-ikä. Turvetuotannon loppumisen seurauksena lukuisat kannattavuusrajalta toimivat perinteiset maaseudun pienyritykset lopettavat toimintansa. Uuden yritystoiminnan saaminen on elinehto alueiden asuttuna säilymiselle. Uutta yritystoimintaa toivotaan syntyvän etenkin kiertotalouteen, matkailuun, metsätalouteen, hyvinvointipalveluihin, elintarvikesektorille ja uusiutuvan energian tuotantoon.

NR09 pk-yritykset, jotka aloittavat energiatehokkuuteen tai uusiutuvan energian ratkaisuihin perustuvaa uutta yritystoimintaa

Perustelu: Vaikka alan tutkimustoimintaa on alueella runsaasti, niin alan yrityksiä on toistaiseksi ollut vähän, tähän toivotaan muutosta, koska potentiaali alueella on suuri, näin saataisiin myös alan osaajat pysymään maakunnassa koulutuksen jälkeen.

